

Spis treści

Autorzy	XV
Wykaz skrótów	XVII
Bibliografia	XXV
Rozdział I. Konstytucyjny system organów państwa – uwagi	
wprowadzające (Marian Grzybowski, Bogusław Przywora)	1
§ 1. Pojęcie konstytucyjnego organu państwa	1
§ 2. Typologia konstytucyjnych organów państwa	5
§ 3. Wpływ konstytucyjnego systemu rządów na pozycję ustrojową poszczególnych kategorii organów państwowych	7
Rozdział II. System wyborczy i organy wyborcze (Krzysztof Skotnicki)	9
§ 1. Uwagi wprowadzające (funkcje wyborów, podstawowe pojęcia, źródła prawa wyborczego)	9
§ 2. Zasady prawa wyborczego	11
§ 3. Organizacja wyborów	22
§ 4. Zgłaszanie i rejestracja list kandydatów	27
§ 5. Kampania wyborcza i jej finansowanie	29
§ 6. Głosowanie	32
§ 7. Ustalanie wyników głosowania i wyników wyborów	33
§ 8. Protesty wyborcze i stwierdzenie ważności wyborów	34
§ 9. Wygaśnięcie mandatu i wybory uzupełniające. Wybory przedterminowe organów stanowiących samorządu terytorialnego .	35
§ 10. Przepisy karne	37
Rozdział III. Parlament Rzeczypospolitej (Marian Grzybowski, Bogusław Przywora, Krzysztof Skotnicki, Magdalena Wrzalik)	39
§ 1. Uwagi wprowadzające (Krzysztof Skotnicki, Magdalena Wrzalik)	39
§ 2. Sejm i jego organy (Marian Grzybowski, Bogusław Przywora)	41
I. Wybory do Sejmu	42
II. Status posła	42
III. Kadencja i tryb pracy Sejmu	45
IV. Organizacja wewnętrzna Sejmu	46
1. Zasady funkcjonowania Sejmu	51
2. Funkcje Sejmu	52
2.1. Funkcja ustrojodawcza Sejmu	53

2.2. Funkcja ustawodawcza Sejmu	54
2.3. Funkcja kontrolna Sejmu	55
2.4. Funkcja kreacyjna Sejmu	57
2.5. Pozostałe kompetencje Sejmu	57
§ 3. Senat i jego organy (<i>Krzysztof Skotnicki, Magdalena Wrzalik</i>)	58
I. Wybory do Senatu	58
II. Status senatora	59
III. Kadencja i tryb pracy Senatu	60
IV. Organizacja wewnętrzna Senatu	61
V. Funkcja ustawodawcza Senatu	64
VI. Funkcja kreacyjna Senatu	66
VII. Funkcja kontrolna Senatu	67
VIII. Pozostałe kompetencje Senatu	68
§ 4. Zgromadzenie Narodowe (<i>Krzysztof Skotnicki</i>)	69
I. Uwagi wprowadzające	69
II. Zgromadzenie Narodowe na gruncie Konstytucji z 1997 r.	71
III. Charakter ustrojowy Zgromadzenia Narodowego	73
Rozdział IV. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej (<i>Michał Bartoszewicz</i>)	75
§ 1. Uwagi wprowadzające	75
§ 2. Wybory na urząd Prezydenta RP	80
§ 3. Pozycja prawnoustrojowa, zadania i kompetencje Prezydenta RP ...	82
§ 4. Zadania i kompetencje Prezydenta RP zależne od funkcji ustrojowych	87
§ 5. Prezydent RP a polityka zagraniczna i polityka obronna	95
I. Stosunki zagraniczne	96
II. Sprawy obronne	97
§ 6. Odpowiedzialność Prezydenta RP	99
Rozdział V. Rada Ministrów i administracja rządowa (<i>Marcin Grzybowski,</i> <i>Marian Grzybowski</i>)	101
§ 1. Uwagi wprowadzające: pozycja ustrojowa, role i zadania (funkcje) Rady Ministrów	101
§ 2. Skład i powoływanie Rady Ministrów	106
§ 3. Odpowiedzialność Rady Ministrów i jej członków oraz zmiany w składzie Rady Ministrów	109
§ 4. Prezes Rady Ministrów, wiceprezesi Rady Ministrów, ministrowie .	115
§ 5. Centralna administracja rządowa, urzędy centralne i krajowe organy regulacyjne	120
I. Ministrowie	121
II. Urzędy centralne	124
III. Krajowe organy regulacyjne	124
§ 6. Zasady funkcjonowania Rady Ministrów i administracji rządowej ..	129

Rozdział VI. Samorząd terytorialny (Lidia Zacharko, Ewelina Żelasko-Makowska)	133
§ 1. Uwagi wprowadzające (Ewelina Żelasko-Makowska)	133
§ 2. Konstytucyjne zasady ustroju i funkcjonowania samorządu terytorialnego (Ewelina Żelasko-Makowska)	137
I. Zasada decentralizacji	137
II. Zasada samodzielności	138
III. Zasada pomocniczości	139
IV. Zasada domniemania zadań samorządu terytorialnego	139
V. Podmiotowość samorządu terytorialnego	140
§ 3. Jednostki podziału terytorialnego (Ewelina Żelasko-Makowska)	141
§ 4. Zadania jednostek samorządu terytorialnego (Ewelina Żelasko-Makowska)	143
I. Konstytucyjny podział zadań	143
II. Zadania gminy	144
III. Zadania powiatu	147
IV. Zadania województwa	148
§ 5. Organy jednostek samorządu terytorialnego i ich kompetencje (Ewelina Żelasko-Makowska)	150
I. Władze jednostek samorządu terytorialnego	150
II. Organy gminy	150
1. Rada gminy	150
2. Wójt, burmistrz, prezydent miasta	154
III. Organy powiatu	155
1. Rada powiatu	155
2. Zarząd powiatu	156
3. Kompetencje starosty w zakresie powiatowej administracji zespolonej	158
IV. Organy województwa	159
1. Sejmik województwa	159
2. Zarząd województwa	160
V. Fakultatywne organy JST o charakterze doradczym i konsultacyjnym	162
1. Młodzieżowa rada gminy (powiatu, województwa)	162
2. Gminna (powiatowa, wojewódzka) rada seniorów	162
VI. Spory kompetencyjne	163
§ 6. Formy demokracji bezpośredniej (Ewelina Żelasko-Makowska)	163
I. Wybór i odwołanie organów jednostek samorządu terytorialnego	163
II. Referendum	167

III. Konsultacje	169
IV. Obywatelska inicjatywa uchwałodawcza	171
§ 7. Dochody i mienie jednostek samorządu terytorialnego (<i>Ewelina Żelasko-Makowska</i>)	171
§ 8. Akty prawa miejscowego i prawo miejscowe (<i>Ewelina Żelasko-Makowska</i>)	175
§ 9. Współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego (<i>Ewelina Żelasko-Makowska</i>)	178
I. Związki komunalne	179
II. Porozumienia	180
III. Stowarzyszenia	181
IV. Międzynarodowe zrzeszenia społeczności lokalnych i regionalnych	182
V. Wzajemna pomoc jednostek samorządu terytorialnego	182
§ 10. Nadzór i kontrola państwowa nad samorządem terytorialnym (<i>Lidia Zacharko, Ewelina Żelasko-Makowska</i>)	183
I. Uwagi wprowadzające	183
II. Organy sprawujące nadzór i kontrolę nad JST	189
1. Katalog organów	189
2. Charakter prawny i organizacja wewnętrzna organów nadzoru i kontroli	191
3. Kompetencje i właściwość organów kontroli i nadzoru	195
3.1. Właściwość a kompetencja	195
3.2. Właściwość rzeczowa	196
3.3. Właściwość miejscowa	196
3.4. Zakres podmiotowy nadzoru i kontroli	197
3.5. Zakres przedmiotowy nadzoru i kontroli	198
3.6. Kryteria nadzoru i kontroli	199
3.7. Środki nadzoru nad działalnością JST	201
Rozdział VII. Organy wymiaru sprawiedliwości (<i>Ewa Wójcicka</i>)	209
§ 1. Uwagi wprowadzające	209
§ 2. Sąd Najwyższy	216
§ 3. Sądy powszechne	219
§ 4. Naczelny Sąd Administracyjny i sądownictwo administracyjne	223
§ 5. Sądy wojskowe	230
Rozdział VIII. Trybunał Konstytucyjny (<i>Wojciech Białogłowski</i>)	233
§ 1. Uwagi wprowadzające	233
§ 2. Uwagi historyczne i porównawcze	233
I. Początek kształtowania się instytucji kontroli prawa	233
II. Droga do ustanowienia sądownictwa konstytucyjnego w Polsce	238

1. II Rzeczpospolita	238
2. Polska Ludowa	244
III. Trybunał Konstytucyjny na początku swojej działalności	247
IV. Trybunał Konstytucyjny w okresie przemian ustrojowych 1989–1992	252
V. Ku Konstytucji z 1997 r.	255
§ 3. Trybunał Konstytucyjny w obecnym stanie prawnym	256
I. Regulacje konstytucyjne – uwagi ogólne	256
II. Ustawowe regulacje dotyczące Trybunału	257
III. Pozycja ustrojowa, skład i organizacja Trybunału	258
IV. Kompetencje Trybunału	261
V. Podmioty inicjujące postępowanie przed Trybunałem	265
VI. Postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym	274
VII. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego	277
VIII. Relacje Trybunału Konstytucyjnego z sądownictwem	280
§ 4. Ocena instytucji oraz propozycje <i>de lege ferenda</i>	282
Rozdział IX. Trybunał Stanu (Wojciech Białogłowski)	285
§ 1. Uwagi wprowadzające	285
§ 2. Uwagi historyczne i porównawcze	285
I. Początek kształtowania się instytucji odpowiedzialności konstytucyjnej (prawnej)	285
II. Trybunał Stanu w latach 1921–1935	288
III. Trybunał Stanu w latach 1935–1939	291
IV. Prowizoria konstytucyjne w latach 1944–1952 oraz Konstytucja lipcowa do 1982 r.	292
V. Reaktywacja Trybunału Stanu w 1982 r.	293
§ 3. Trybunał Stanu w obecnym stanie prawnym	294
I. Regulacje konstytucyjne – uwagi ogólne	294
II. Pozycja ustrojowa, skład i organizacja Trybunału	295
III. Podmiotowy zakres odpowiedzialności konstytucyjnej	298
IV. Przedmiotowy zakres odpowiedzialności konstytucyjnej	299
V. Zakres odpowiedzialności karnej	300
VI. Kary za delikty konstytucyjne	301
VII. Kary za przestępstwa	302
VIII. Postępowanie	302
1. Wniosek	302
2. Uchwała o postawieniu w stan oskarżenia	303
3. Zawieszenie w urzędowaniu osoby postawionej w stan oskarżenia	305

4. Postępowanie przed Trybunałem Stanu	306
5. Wykonanie orzeczeń	307
§ 4. Ocena instytucji oraz propozycje <i>de lege ferenda</i>	307
Rozdział X. Organy kontroli i ochrony prawa (<i>Monika Bartnik, Marcin Grzybowski, Bogusław Przywora</i>)	309
§ 1. Rzecznik Praw Obywatelskich (<i>Bogusław Przywora</i>)	309
I. Uwagi wprowadzające	309
II. Pozycja ustrojowa RPO	314
1. Kwalifikacje na stanowisko	314
2. Zależności między parlamentem a RPO	315
3. Zasada kadencyjności i podstawy odwołania	317
4. Immunitet	318
5. Ograniczenia i zakazy	319
6. Inne gwarancje niezależności	320
7. Zadania i tryb podejmowania działań	321
8. Kompetencje	321
9. Współpraca RPO	324
§ 2. Rzecznik Praw Dziecka (<i>Bogusław Przywora</i>)	325
I. Uwagi wprowadzające	325
II. Pozycja ustrojowa RPD	327
1. Kwalifikacje na stanowisko	327
2. Zależności między parlamentem a RPD	328
3. Kadencja i podstawy odwołania	329
4. Immunitet	330
5. Ograniczenia i zakazy	331
6. Inne gwarancje niezależności	331
7. Zadania i tryb podejmowania działań	332
8. Kompetencje	333
9. Współdziałanie RPD	335
§ 3. Najwyższa Izba Kontroli (<i>Bogusław Przywora</i>)	335
I. Uwagi wprowadzające	335
II. Pozycja ustrojowa NIK	339
1. Zależności między parlamentem a NIK	339
2. Kadencja i podstawy odwołania	342
3. Kompetencje prezesa NIK	343
4. Ograniczenia i zakazy	344
5. Kolegialność działania NIK	345
6. Zakres kontroli	347
§ 4. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (<i>Marcin Grzybowski</i>)	348
I. Uwagi wprowadzające	348

II. Powoływanie, funkcje, zadania i kompetencje Rady Radiofonii i Telewizji	350
III. Skład a zasady działania i kwestia odpowiedzialności Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w latach 1992–2016	354
IV. Pozycja, uprawnienia i zasady działania Przewodniczącego KRRiT	359
V. Przekształcenia instytucjonalne w sferze radiofonii i telewizji w latach 2016–2024, ich następstwa i kontrowersje związane z wpływem na uprawnienia i pozycję KRRiT	360
§ 5. Prokuratura jako organ ochrony prawa (<i>Monika Bartnik</i>)	362
I. Uwagi wprowadzające	362
II. Zadania Prokuratury	365
III. Struktura organizacyjna prokuratury	368
IV. Prokuratura Generalna i Krajowa Rada Prokuratorów	368
V. Prokuratura powszechna	371
1. Prokuratura Krajowa	371
2. Prokuratury regionalne, okręgowe i rejonowe	374
VI. Prawa i obowiązki prokuratorów	378
VII. Odpowiedzialność dyscyplinarna prokuratorów	380
Rozdział XI. Narodowy Bank Polski (<i>Jadwiga Glumińska-Pawlic</i>)	383
§ 1. Uwagi wprowadzające	383
§ 2. Status prawny NBP	389
§ 3. Zadania NBP	391
§ 4. Organy NBP	392
I. Prezes	392
II. Rada Polityki Pieniężnej	393
III. Zarząd NBP	394
§ 5. Organizacja wewnętrzna NBP	395
§ 6. NBP jako „bank banków”. Instrumenty polityki pieniężnej, którymi NBP może oddziaływać na inne banki	396
I. Rezerwy obowiązkowe	396
II. Kredyt refinansowy	396
III. Przyjmowanie weksli do dyskonta i redyskonta	397
IV. Szczególne uprawnienia NBP	397
§ 7. Europejski System Banków Centralnych	398
Rozdział XII. System organów Rzeczypospolitej Polskiej w perspektywie europejskiej, porównawczej – dylematy funkcjonowania i perspektywy ewolucji systemu (<i>Dorota Kaniewska</i>)	401
§ 1. Uwagi wprowadzające: organy kontroli państwowej a unijne instytucje kontroli	401

I. Kontrola w Unii Europejskiej	402
II. Europejski Trybunał Obrachunkowy	405
§ 2. Organy władzy ustawodawczej a prawo Unii Europejskiej	408
I. Władza ustawodawcza w Rzeczypospolitej Polskiej a proces integracji europejskiej – uwagi ogólne	410
II. Organy władzy ustawodawczej a prawo Unii Europejskiej – perspektywa unijna	411
III. Charakterystyka aktów prawa wtórnego Unii Europejskiej	414
IV. Organy władzy ustawodawczej a prawo UE – perspektywa państwa członkowskiego	419
§ 3. Reprezentacja Rzeczypospolitej Polskiej w Parlamencie Europejskim	423
I. Proces wyboru posłów do Parlamentu Europejskiego	424
1. Długość kadencji oraz zasady prawa wyborczego	427
2. Liczba eurodeputowanych	427
3. Zasady stosowane przy podziale mandatów	428
4. Powiązanie czynnego i biernego prawa wyborczego do PE z obywatelstwem UE	428
5. Zapobieganie podwójnemu głosowaniu i kandydowaniu w tych samych wyborach	429
II. Zakończenie mandatu	431
III. Status posłów do Parlamentu Europejskiego	432
IV. Prawa i obowiązki posłów do Parlamentu Europejskiego	436
§ 4. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej a organy sądowe (relacje wzajemne i dylematy współdziałania)	438
I. Charakterystyka Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej	438
II. Źródła prawa kształtujące skład i tryb działania Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej	439
III. Uwarunkowania kształtujące wzajemne relacje pomiędzy Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej a organami sądowymi państw członkowskich	440
IV. Dylematy wykładni	442
1. Konieczność jednolitego stosowania prawa Unii we wszystkich państwach członkowskich	444
2. Zakaz stosowania przepisów prawa krajowego sprzecznych z prawem Unii	445

3. Nakaz respektowania interpretacji prawa Unii dokonywanej przez TS oraz nakaz interpretowania prawa krajowego w zgodzie z prawem Unii	445
V. Procedura prejudycjalna	446
Indeks rzeczowy	449

Dr Marek Kozłowski – adiunkt, Katedra Prawa Unijowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Św. Anny 1, 31-007 Kraków, tel. 12 662 6002, 6677-41-1, e-mail: mkozlowski@wpia.uj.edu.pl

Dr hab. Marek Kucharski, prof. UJ – profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, Katedra Prawa Unijowego i Porównawczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Św. Anny 1, 31-007 Kraków, tel. 12 662 6002, 6677-41-1, e-mail: mkucharski@wpia.uj.edu.pl

Dr Wojciech Bielęgowski – asystent, Katedra Prawa Unijowego i Porównawczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Częstochowie, ul. Wolności 22, 41-200 Częstochowa, tel. 41 236 21 00, 236 21 01, e-mail: wbiel@wpia.uj.edu.pl

Prof. dr hab. Jadwiga Głuska – profesor, Katedra Prawa Unijowego i Porównawczego i Administracyjnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Częstochowie, doradca państwowy, ul. Wolności 22, 41-200 Częstochowa, tel. 41 236 21 00, 236 21 01, e-mail: jgluska@wpia.uj.edu.pl

Dr Marek Grzybowski – adiunkt, Katedra Prawa Unijowego i Porównawczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Częstochowie, ul. Wolności 22, 41-200 Częstochowa, tel. 41 236 21 00, 236 21 01, e-mail: mgrzybowski@wpia.uj.edu.pl

Prof. dr hab. Marek Grzybowski – profesor, Katedra Prawa Unijowego i Porównawczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Częstochowie, ul. Wolności 22, 41-200 Częstochowa, tel. 41 236 21 00, 236 21 01, e-mail: mgrzybowski@wpia.uj.edu.pl